

بیش از سه هزار و ۵۰۰ نسخه قرآن چاپی مترجم و غیر مترجم از شصت و دو کتابخانه مرکزی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در مشهد مقدس نگهداری می‌شود.

بر اساس اسناد و مستندات موجود، در سال ۱۳۰۱ هجری قمری حدود ۲۰۰ نسخه قرآن چاپ سنگی و سربری در این کتابخانه وجود داشته است. از آن زمان تا کنون به دلیل هم‌جواری مجموعه‌های نفیس و بی‌بدیل سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی بار و سه‌منور رضوی، قرآن‌های نمونه چاپی فراوانی از طریق خرید، وقف و اهدا به این مجموعه اضافه می‌شود تا جایی که اکنون بیش از سه هزار و ۵۰۰ نسخه قرآن مترجم و غیر مترجم در این گنجینه گرانسنگ معنوی گردآوری شده است.

با افزایش تعداد قرآن‌های چاپی کتابخانه مرکزی حرم مطهر رضوی، در اوایل دهه ۸۰ شمسی، قرآن‌های چاپ سنگی به مرکز نسخ خطی این آستان مقدس و قرآن‌های زبان‌های دیگر به تالار کتاب‌های خارجی کتابخانه منتقل شده و سایر قرآن‌ها نیز در مخزن چاپی این کتابخانه سازماندهی می‌شود.

♦ کتاب آرایی قرآن‌های مخزن چاپی

قرآن‌هایی در اندازه‌های مختلف در قطع‌های رحلی، سلطانی، جیبی، وزیری، رقعی، جانمازی، عمامه‌ای، پالتویی، طوماری و... در مخزن چاپی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی قابل رؤیت است. همچنین انواع خطوط همچون نسخ عربی، ایرانی، عثمانی، پاکستانی، مغربی، نستعلیق، ربحان، کوفی، ثلث و به تازگی خطوط رایانه‌ای و... را می‌توان در قرآن‌های چاپی این گنجینه ارزشمند مشاهده کرد.

در این میان، برخی از خطوط مانند خط ریحان که شبیه به خط مُحَقَّق است و بیشتر در نسخ خطی و بین سده‌های سوم تا پنجم هجری در کنار خط کوفی برای نگارش متن قرآن به کار می‌رفتند، در مسیر تاریخ دگرگون شدن خط به تدریج کاربرد خود را از دست داده است.

برای تجلید این مجموعه قرآنی نیز از مقوای سخت، چوب، چرم، صدف، سنگ مرمر و... با انواع طرح و نقش‌های هنری زیبا و مناسب با آیات و وحی استفاده شده است البته قرآن‌هایی با جلد چرم نیز در این مجموعه به چشم می‌خورد.

همچنین برای تزیین و تذهیب جلد و صفحات قرآن‌ها از نقوش کتیبه، شمشه، ترنج و سرترنج و تصاویر گل و برگ ختایی، اسلیمی و... استفاده شده است و علاوه بر تنوع جلد‌ها، برخی از قرآن‌ها داخل صندوقچه مخصوص همان قرآن نیز نگهداری می‌شود.

♦ معرفی قدیمی‌ترین قرآن‌های چاپی

«قرآن معتمدی» به عنوان یکی از قدیمی‌ترین قرآن‌های چاپ سربری ایران در این مجموعه نفیس نگهداری می‌شود. این قرآن در سال ۱۲۴۲ قمری مقارن با سال ۱۲۰۵ شمسی منتشر شده است.

قرآن ۱۴ سطری چاپ سال ۱۲۴۶ قمری یکی از آثار نفیس این مجموعه است؛ مجموعه قرآن‌های چاپ سنگی مربوط به دوره قاجار (۱۲۵۰ تا ۱۲۹۰ قمری) نیز در قسمت چاپ سنگی مرکز نسخ خطی کتابخانه مرکزی حرم مطهر رضوی نگهداری می‌شود.

♦ نقش اثرگذار وقف در غنای مجموعه

با توجه به دارا بودن شرایط استاندارد محیطی از نظر دما و رطوبت، سیستم اعلام و اطفاء حریق هوشمند و... در مخازن آستان قدس رضوی و از همه مهم‌تر ارادت دوستداران اهل بیت (علیهم‌السلام) به حضرت رضا (علیه‌السلام) روز به روز شاهد غنی‌تر شدن این مجموعه‌ها به لحاظ تنوع و تعداد منابع هستیم.

در میان واقفان قرآن‌های چاپی این کتابخانه نیز تمام اقشار جامعه، از شخصیت‌های سیاسی داخلی و خارجی، اندیشمندان و دانشمندان تا کشاورزان، پیشه‌وران، زائران و مجاوران حضرت رضا (علیه‌السلام) به چشم می‌خورد.